

8/93 • THY'NİN AYLIK DERGISİDİR • ALABİLİRSİNİZ • YOUR COMPLIMENTARY COPY

TURKISH AIRLINES

SKYLIFE

DISCOVER DIVING IN TURKEY
MAVİ SULARDA
DÜŞLERE DALMAK

By ATEŞ EVİRGEN

ANATOLIAN VERNACULAR HOUSES

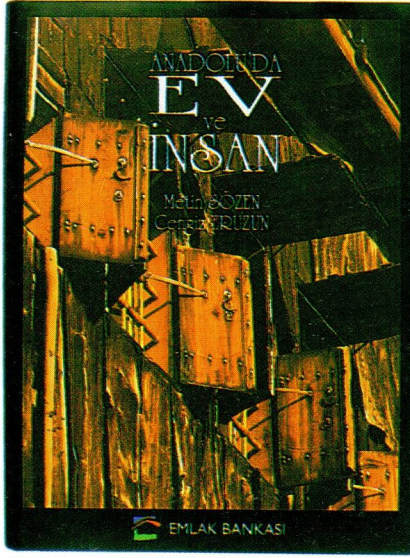
Anadolu'da Ev ve İnsan

İçinde yaşadığımız evlerin atalarımızı barındıran mağaralardan itibaren nasıl ve hangi aşamalardan geçerek bugünkü hallerine ulaştıklarını ve üzerinde yaşadığımız topraklarda insanların eski çağlardan bugüne nasıl evlerde yaşamış olduğunu merak ediyorsanız işte kapsamlı bir çalışma. Prof. Dr. Metin Sözen ile Doç. Dr. Cengiz Eruzun tarafından bölgeler ve özellikle yerleşim yerleri dikkate alınarak görsel ağırlıklı olarak hazırlanan bu kitap, bir Emlak Bankası yayını. Kitabın yapımını ise Creative Yayıncılık üstlenmiş.

"Tarihsel Süreç İçinde Ev" adını taşıyan 1. bölümde, Neolitik çağa, oradan Hellenistik döneme, gösterişli ve anıtsal Roma'ya ve Hıristiyan kültürünün etkisiyle düzensiz bir kent dokusunun görüldüğü Bizans'a doğru bir yolculuğa çıkıyoruz. Bu yolculuğumuzda eski çağlarda Orta Anadolu'da görülen yerleşme düzeninin hiç kesintiye uğramadan Eski Hitit çağına kadar uzandığını ve Büyük Hitit Krallığı döneminde Alacahöyük örneğindeki gibi özgün çözümlere yöneldiğini öğreniyoruz. Ayrıca görüyoruz ki, eski Anadolu mimarlığı Hellenistik ve Roma dönemlerinden pek etkilenmeyerek Bizans'a, Anadolu Selçuklularına ve belli ölçülerde Osmanlılara kadar ulaşarak Türklerin mimarlık ve şehircilik anlayışlarıyla bütünleşmiş.

Bir Çatalhöyük evinde geleneksel Anadolu evindeki sediri hatırlatan bir oturma düzeni bulunabileceğini tahmin edebilir miydiniz? Burada ve M.Ö. 5400 tarihli Hacılar evlerinde kullanılan malzeme ve mekân anlayışının 20. yüzyıl sonlarındaki İç Anadolu evlerine benzemesine, kültürel sürekliliğin varlığını kanıtlaması açısından dikkat çekilmiştir.

"Evlerin Oluşumunu Belirleyen Ortamlar"ın anlatıldığı bölümde "İklim ve Arazi Yapısı" ile "Yerel Yapı Malzemesi ve Strüktür", evlerin oluşumunu belirleyen te-

ANADOLU'DA EV VE İNSAN

Metin Sözen ve Cengiz Eruzun,
1992. İstanbul, Emlak Bankası:
Creative Yayıncılık.

HOUSES AND PEOPLE IN ANATOLIA

Metin Sözen and Cengiz Eruzun,
1992. İstanbul, Emlak Bankası:
Creative Yayıncılık.

If you have ever wondered about the houses in which the people of Anatolia lived over the millenia, and how the vernacular dwelling evolved from caves to the present day, then here is a book for you.

This lavishly illustrated book by Prof.Dr.Metin Sözen and Dr.Cengiz Eruzun is arranged according to region. It is published by Emlak Bankası and prepared for publication by Creative Yayıncılık.

Part I on "The House in Historical Perspective" takes us from the Neolithic Age, through the Hellenistic period, the ostentatious and monumental Roman architecture, and on to the irregular urban texture of Byzantium. During this journey, we discover how the design of houses in ancient Anatolia continued in uninterrupted succession through the Hittite period, leading to the unique dwelling plans of Alacahöyük dating from the Great Hittite Kingdom.

We see how ancient Anatolian architecture survived the Hellenistic and Roman periods to emerge little altered during the Byzantine and Anatolian Seljuk periods, influencing the later Ottomans in the form of an architectural and urban synthesis with Turkish concepts from Central Asia.

Could you have guessed that the seating arrangement in a house at Çatalhöyük or Hacılar in 5400 BC might be similar both in the use of materials and in the spatial organisation to a late 20th century house in Central Anatolia, proof indeed of cultural continuity.

In the section "Factors in the Development of the Vernacular House", climate and terrain, and local building materials are cited as fundamental factors in the evolution of the house. In the chapters

mel etkenler olarak sayılıyor. Daha sonra sırasıyla "Ev ve Birimleri" ve "Ev Tiplerinin Gelişimi" ele alınarak Türk evini biçimlendiren öğeler olarak odalar, sofalar, hizmet mekânları ile sofasız, dış sofalı, iç sofalı, orta sofalı ev tipleri anlatılıyor.

"Evlerin Bölgesel Özellikler"nin anlatıldığı 2. bölümde ise Türk evinin temel özelliklerine ulaştığı 17. ve 18. yüzyıllardan başlayarak Kuzey Anadolu, Marmara ve Trakya, Batı Anadolu, İç Anadolu ile Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da renkli bir yolculuğa çıkıyoruz. Kuzey Anadolu, Doğu Karadeniz, Batı Karadeniz ve İç Karadeniz olmak üzere üç bölgeye ayrılarak her bölge, plan tipleri ve yapı sistemleri açısından tek tek ele alınmış. Yolumuz Kuzey Anadolu'ya düşer de Safranbolu'ya uğramamak olur mu? Kimliğini belirleyen en önemli varlığı tipik evleri olan bu küçük yerleşim yerine tabii ki geniş yer verilmiş. Çok sayıdaki fotoğraf sayesinde ise adeta Safranbolu sokaklarında dolaşmak mümkün. Bu renkli yolculuğumuzun Marmara ve Trakya bölgesindeki bölümünde ise Bursa, Edirne, İstanbul gibi Osmanlı İmparatorluğu'na başkentlik etmiş üç önemli kente düşüyor yolumuz. Ne yazık ki eski kentsel dokuların büyük ölçüde yitirmiş olan ve Türk evinin klasik tiplerinin artık kalmadığı bu üç kenti yakınlarındaki kasaba ölçeğinde olan

yerleşmeler de dahil olmak üzere ayrı ayrı geziyoruz. Sarayları, tek tek yitirmeye başladığı konakları, yalılarıyla İstanbul, elbette ki en uzun duruyoruz.

Eski çağlardan başlatıyoruz bu güzel ama bir o kadar da buruk yolculuğu. Batı Anadolu'da Kütahya, Muğla ve Antalya, İç Anadolu'da Konya, Doğu Anadolu'da Erzurum'la devam ediyor.

Yolculuğumuzun son durakları ise pencere, kapı ve dam dışında tümüyle taş malzeme kullanılarak yapılmış tipik Güneydoğu evlerini barındıran Mardin ve Urfa. Yüzlerce fotoğrafa desteklenmiş bu çalışma ile Prof. Dr. Metin Sözen'in değişmiş evlerden yola çıkılarak Anadolu'nun çeşitlilik içinde nasıl güçlü bir bütünlüğe ulaştığı somutlanıyor.

Binlerce yıl dünyanın büyük kültürlerinden gelişerek gelen değerleri, bunların yeniden yorumlanması sonucunda oluşmuş evlerimizi köklü bir hesaplamaya girmeden yok eden ve sanki yaşamızda hiç iz bırakmamışlar gibi gözden çıkaran bizler, kimliğimizi açıklamak, kimliğimizi varlığını oluşturan öğeleri ve bu öğeler arasındaki ilişkileri bulmak zorunda kaldığımızda evlerimizi arar olacağız. Çünkü "kültür süreklilik ister".

"The House and its Units" and "Evolution of Anatolian House Plans", the fascinating variations on the juxtaposition of rooms and connecting areas in the Turkish house are discussed.

The second part of the book takes us on a fascinating tour of the houses in the different regions of Anatolia, starting with the 17th and 18th centuries when the Turkish house settled into its mature form. We visit Northern Anatolia, Marmara and Thrace, Western Anatolia, Central Anatolia, Eastern and Southeastern Anatolia.

Northern Anatolia is dealt with in three different regions, Eastern Black-Sea, Western Black Sea and Inland Black Sea. As well as the famous houses of Safranbolu, we discover lesser known dwellings in villages and towns around this mountainous region. The large number of photographs enable us to feel as if we were walking down the streets of Safranbolu. In Marmara and Thrace we discover

the houses of Bursa, Edirne and İstanbul, the three cities which in turn were capital of the Ottoman Empire. Regrettably much of the original urban texture of these cities has been lost, and in addition to those that have managed to survive the authors tell us about those that no longer exist anywhere

but in engravings and photographs.

This journey around the houses of Kütahya, Muğla and Antalya in Western Anatolia, Konya in Central Anatolia and Erzurum in Eastern Anatolia fills us with a mixture of delight in this heritage, and sorrow at so much which has been destroyed.

Our journey ends in Mardin and Urfa, whose typical Southeastern Anatolian houses are built entirely of stone apart from the windows, doors and roofs. As Prof. Metin Sözen explains, "We have taken houses as our starting point as a means of illustrating how, within the diversity of Anatolia, a powerful integrity was achieved," and in the hope of encouraging efforts to conserve this heritage.

The values which have evolved out of some of the greatest cultures of the world over thousands of years, and the houses which have formed out of reinterpretations which have enriched the dimensions of our lives, have been discarded as if they had left no trace on our lives.

We will miss the houses which reflected so many truths when we come to seek our identity, because "culture demands continuity".

